ARTICOLE MĂRUNTE.

I

Încă două specimene de gerundiu în -ure: îmblăndure şi neputândure.

Fiindure-că cu variantele: *cindură-că, cinderi-că, cindrilea-că, cindrea-că* (v. Dicţ. Academiei, supt *fiind-că* şi cf. it. *essendo che*, fr. *étant donné que*) e singura formă de acest fel, cunoscută până acum în dialectul daco-român [1].

Iată însă că, într'o carte de judecată pentru moştenire, din „Condica lui Constantin Mavrocordat ca Domn al Moldovei, 1741—2" (N. Iorga, *Studii şi documente*, VI², p. 257, no. 394), întâlnim alte două gerundii de această factură, extrem de interesante:

„La cheltuiala nunţii *neputândure* îmblă ei la bani" — şi (ceva mai departe): „*Îmblăndure* eĭ şi 'n casă, cercând ca să mai caute banĭ, i-ar fi găsit iute oameni streini, tufeccii, ş'au mers di-au spartă casa şi au luat din casă un brâŭ de argintŭ a unui Arman . . ."

Fenomenul nu e, deci, izolat nici înlăuntrul daco-românei şi, în explicarea lui, trebue luat în consideraţie şi acel curios *-re*, pe care-l scoate la iveală (ca pe *u-* mut) cântarea la sfârşitul unor versuri populare:

Da la Sălcuţă mi-*era-re*
. . . . . .
Dară 'n iel cine-mi *şedea-re?*
— Savai moichiliţa lui,
Moichiliţa lui a bună
Şi-i spăla *iliecile-re*
Toate *dimineţile-re.*
Când iliecile-i *spăla-re.*
Apa, frate, că-i *roşa-re* . . .

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Faptul că, în acest specimen, luat din colecţia craineană a dd. Giuglea şi Vâlsan (p. 3), enigmatica particulă apare şi după

[1] Un *fiindur[e]* (fără *că?*), şi 'n Stefanelli, *Doc. Câmpulungului moldovenesc*, p. 355.

BDD-A14655 © 1921-1922 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:40:18

substantive, nu trebuie să ne înşele asupra adevăratei ei naturi: ea s'a propagat acolo de la verbe [1].

La acestea, ea e uneori atât de solidară cu forma verbală însăşi, încât un culegător mai puţin experient o consideră ca parte integrantă a acesteia; aşa, d. ex., în următorul fragment de colind din colecţia d-lui I. I. Răuţescu (*Colinde*, ed. „Duminecа Poporului", p. 28 sq.):

[Gheorghe] când îmi *auziră*
'n grajd de piatră că-mi *întrară*,
Pe negrul mi-l *ţăsălară*,
De sudoare grajdului,
De praful soltarului.
Şi la scară mi-l *trăseră*,
Cu undelem mi-l *unseră*
Şi frumos mi-l *înşelară*
Şi pe el *încălicară* etc.

Căci, după părerea noastră, toate aceste forme nu trebue interpretate ca acorduri „mahalagieşti" (tip *fostără*), ci ca tot atâtea fuziuni ale verbului cu particula *-re: auzi-re, întra-re*, etc. [2]

V. Bogrea.

II.

În chestia postpunerii articolului.

— O nouă ipoteză —

Fenomenul curios al articolului postpus era socotit, cum se ştie, ca o particularitate a limbilor română, bulgară şi albaneză. Apariţia lui excentrică, dincolo de zona „balcanică", în Scandinavia (cf. vng. *fe-et*, „das Vieh", *sol-ena*, „die Sonne"), a fost explicată — împreună cu alte elemente de asemănare în costumul popular suedez — prin „lunga conlocuire a Goţilor, cari s'au îndreptat apoi spre Nord, cu Tracii în regiunile Rusiei-Mici şi ale ţărilor române" (N. Iorga, în *Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale*, II, p. 115, n. 1) [3].

[1] Pentru *cumure*? „cum? cum ai zis?" (Frâncu, *Moţii*, 99), cf. şi *purure, pretutindere* (*-ne*), dar în deosebi: *cum oare, cum goge= quovis, modo*?

[2] Cu totul deosebit e cazul lui *berea* din următorul pasagiu al unei balade din col. Pompiliu, reproduse de Gaster (*Chrestomatie*, II, 292):

Turcu be şi nu pre bé
Şi be bere de ce re;
El *berea* (*sic*) cu viclenie,
Să n'ajungă la betie, — acest cuvânt nefiind decât o stâlcire, o răstâlmăcire din *be(a) re(a)* = bea bere rea.

[3] O dificultate e, totuşi, împrejurarea că în limba transmiţătorilor înşişi fenomenul e inexistent („omnibus vero dictionibus praeponebat articulum *tho* aut *the*", spune Busbeck): să se fi pierdut fără urmă?

BDD-A14655 © 1921-1922 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 05:40:18)